

ПСИХОФІЗІОЛОГІЯ НАВЧАЛЬНО-ТРУДОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ПРАЦЕЗДАТНОСТІ КУРСАНТІВ

В. Є. Земляков

Херсонська державна морська академія, м. Херсон.

У період перебудови діяльності у всіх сферах нашого суспільства з'явилася об'єктивна необхідність одержання курсантом значного об'єму професійних знань і великої кількості різноманітної інформації та незмірно зріст темп життя (1,2). Все це обумовлено зсувом центру ваги навантажень із фізичної сфери на психічну, розумову та емоційну, при якій функції серцево-судинної системи змінюються незначно (3,4).

Працездатність визначається як спроможність курсанта до виконання конкретної діяльності в рамках заданих тимчасових лімітів і параметрів ефективності. Основу працездатності складають спеціальні знання, вміння, навички, а також певні психофізіологічні (пам'ять, увага, сприйняття), фізіологічні (особливості серцево-судинної, ендокринної систем, опорно-рухового апарату) і психологічні якості (5,6).

Працездатність курсанта визначається трьома групами чинників: фізіологічного характеру – стан здоров'я, тобто нормальний функціональний стан основних систем організму, харчування, сон, загальне навантаження, організація відпочинку; фізичні – впливають на організм через органи почуттів: ступінь і характер освітлення робочого місця, температура повітря, шум, вібрація; психічні – самопочуття, мотивація, настрої. На працездатність курсанта у даний момент впливає не тільки кожний із цих чинників окремо, але й різноманітні їхні сполучення. Висока працездатність забезпечується тільки в тому випадку, якщо життєвий ритм правильно узгодиться з індивідуальними біологічними ритмами курсанта. Показники функціонального стану серцево-судинної, ендокринної, м'язової та інших систем досягають максимальних значень у період активності, у той час як під час сну відбувається в основному відновлювальні процеси (7,8).

Правильна організація розумової роботи і відпочинку – важлива умова для збереження здоров'я, працездатності та успішного оволодіння навчальними дисциплінами. Знаходити резерви для відпочинку і відновлення слід не в зниженні мозкових зусиль, а в дозованих фізичних навантаженнях та активному відпочинку. Рух м'язів створює величезне число нервових імпульсів, що збагачують мозок масою відчуттів, підтримують його в нормальному робочому стані (9).

Тонус і працездатність головного мозку підтримується протягом тривалого часу, коли скорочення і напруга різноманітних м'язових груп ритмічно чергується з їхнім наступним розслабленням. Такий режим рухів спостерігається під час ходьби, бігу, плавання, а також багатьох інших рухів, що виконуються ритмічно з помірною інтенсивністю.

Не менш важливий і стан мускулатури курсанта, що допомагає нервовій системі справлятися з інтелектуальними навантаженнями. Для успішної розумової роботи потрібний не тільки тренований мозок, але і треноване тіло (10,11). Стійкість і активність таких показників розумової діяльності, як пам'ять, увага сприйняття, швидкість прийому та передачі інформації прямо пропорційно рівню фізичної підготовленості курсанта. Різноманітні психічні функції помітно залежать від певних фізичних властивостей і таких якостей, як швидкість, сила, витривалість, гнучкість, і тому їх потрібно постійно тренувати під час занять фізичною культурою та спортом.

Література

1. Гузар В.М., Юськів С.М. Професійно-прикладна фізична підготовка студентів засобами спеціалізованих рухливих ігор. *Спортивні ігри*. Харків: ХДАФК, 2019, 2 (12), 13-22. <http://doi.org/10.5281/zenodo.2544951>
2. Гузарь В.Н. Спортивные и подвижные игры на воде. *Спортивные игры*. Харків: ХДАФК, 2019, 1 (11), 4-15. <http://doi.org/10.5281/zenodo.2543532>
3. Гузар В.М. Компетентнісний підхід у фізичному вихованні як ефективний шлях зміцнення здоров'я курсантів. *Медико-біологічні проблеми фізичного виховання різних груп населення, ерготерапії, інклюзивної та спеціальної освіти*: матеріали IV Всеукр.наук.-практ. конф. Луцьк, 2019, 40-42.
4. Шалар О., Гузар В. Психічні стани, темперамент легкоатлетів-спринтерів та їх вплив на змагальну діяльність. *Фізичне виховання і спорт в навчальних закладах України на сучасному етапі: стан, напрямки та перспективи розвитку*: матеріали XXV Всеукр. наук.-практ. конф., Кропивницький, 2019. – С.187-190.
5. Гузар В.М. Самостійні заняття в системі фізичної підготовки курсантів. *Актуальні проблеми сучасної освіти та науки в контексті євроінтеграційного поступу*: матеріали V Міжнар. наук.-практ. конф., Луцьк, 2019, 195-198.
6. Гузар В.М., Юськів С.М. Психологічні аспекти фізичного виховання спеціалістів торгового флоту. *Тенденції та перспективи розвитку науки і освіти в умовах глобалізації: 2019 рік*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 28 вересня 2019 р. Переяслав-Хмельницький, 2019. С. 248-251.

7. Топал В.В., Саратовський О.В., Круглик М.І. Оптимальний руховий режим і фізіологічні основи навчання в спорті. Актуальні проблеми громадського здоров'я та рухова активність різних верств населення: матеріали I Всеукр. наук.-практ. конф., Херсон, 2019, 195-200.

8. Гузарь В.Н. Перспективы компьютеризации информационного обеспечения туризма. *Краснзнавство і туризм: освіта, виховання, стиль життя*: матеріали II Міжнар. наук. – практ. конф. 2000, 226-230.

9. Годлевський П.М., Спринь О.Б., Саратовський О.В. Проблемы физической культуры курсантов Херсонской государственной морской академии и возможности решения. Физическая культура и спорт в современном мире: сборник научных статей. – Гомель: ГГУ им. Ф. Скорины, 2019. С. 43-47.

10. Stricalenko, Y. A., Shalar, O. G., & Huzar, V. M. (2019). The use of integral exercises in the physical training of aikidist athletes. *Health, sport, rehabilitation*, 5(1), 126, 131. <http://dx.doi.org/10.34142/HSR.2019.05.01.14>

11. Шалар О.Г., Гузар В.М., Хоменко В.В. Вплив спортивного тренування на фізичну та технічну підготовленість футболістів. Актуальні проблеми громадського здоров'я та рухова активність різних верств населення: матеріали I Всеукр. наук.-практ. конф, Херсон, 2019, 200-205.

ОЦІНКА РІВНЯ СОМАТИЧНОГО ЗДОРОВ'Я СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ.

О. О. Імберовська, В. І. Гордійчук

Луцький інститут розвитку людини Університету «Україна», м. Луцьк.

Останнім часом розвивається прогресивна ідея усвідомлення необхідності формування, підтримки та розвитку трьох сторін здоров'я: фізичної, психічної й соціальної. Ця ідея Всесвітньої організації охорони здоров'я є особливо актуальною для країн, у яких погіршуються демографічні показники приросту населення. Реалізація її в повному обсязі ускладнюється ще й недостатнім вивченням системи взаємозв'язків "організм-особистість-діяльність", особливо на етапах формування і підтримки здоров'я людини.

Під поняттям «здоров'я» розуміють не лише якісні, але й кількісні ознаки, оскільки існує поняття про рівень здоров'я. В.П. Казначеев [Гребняк В.П., 1999] термін "здоров'я" визначає як комплекс резервних можливостей організму, що забезпечують соціальну активність при максимальній тривалості життя.